

รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินการ

โครงการไหมเมืองแม่ : ผ้าทอมหาสารคาม

โครงการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมแบบมุ่งเป้า ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

1. บทสรุป

“วัฒนธรรมผ้าทอ” เป็นมรดกภูมิปัญญาที่สั่งสมและสืบทอดกันมาจากบรรพชนจนถึงปัจจุบัน ชาวมหาสารคามยังคงสืบสานวัฒนธรรมผ้าทออย่างต่อเนื่องและแพร่หลาย โดยมีกลุ่มทอผ้ามากกว่า 180 กลุ่ม กระจายอยู่ในพื้นที่ 133 ตำบล ส่งผลให้วัฒนธรรมผ้าทอจึงเป็นส่วนหนึ่งในคำขวัญประจำจังหวัดมหาสารคาม คือ “พุทธมณฑลอีสาน ถิ่นฐานอารยธรรม ผ้าไหมล้ำเลอค่า ตักสิลานคร”

ไหมเมืองแม่: ผ้าทอมหาสารคาม เป็นความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในจังหวัดมหาสารคามเพื่อขับเคลื่อน การสืบสาน ส่งเสริม และสร้างสรรค์มรดกภูมิปัญญาให้เกิดประโยชน์ต่อชาวมหาสารคามทั้งด้านคุณค่าทางวัฒนธรรมและด้านมูลค่าทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการส่งเสริมให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ ในการต่อสู้กับ ภาวะเศรษฐกิจถดถอยในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 รวมทั้ง การส่งผ่าน มรดกวัฒนธรรมเพื่อสร้างแรงบันดาลใจแก่ลูกหลานชาวมหาสารคามในการสืบสานและต่อยอดมรดกจากบรรพชน

ไหมเมืองแม่: ผ้าทอมหาสารคาม เป็นสิ่งที่สนองพระราชปณิธานของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ที่พระองค์ทรงสนับสนุนส่งเสริมให้ประชาชนชาวไทยเห็นคุณค่าของผ้าไทย เพื่อให้เกิดการอนุรักษ์ สืบสาน รักษา และต่อยอด มรดกภูมิปัญญาให้คงอยู่คู่ผืนแผ่นดินไทยและ ก้าวไกลไปสู่ระดับสากล ตลอดจนเป็นการสนองพระดำริ สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิริวัณณวรี นารีรัตนราชกัญญา ที่มีพระทัยมุ่งมั่น ทรงสืบสาน รักษา และต่อยอด พระราชปณิธานของ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เพื่ออนุรักษ์ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่น จากรุ่นสู่รุ่นมิให้สูญหายไปจากแผ่นดิน อีกทั้งยังก่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ราษฎรให้มีความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจฐานราก

ไหมเมืองแม่: ผ้าทอมหาสารคาม เป็นการเชิดชูวิถีของผู้หญิงชาวอีสานในการผลิตเส้นใย (ฝ้าย ไหม) และสรรสร้างลวดลายตามจินตนาการและใช้เทคนิคในการทอผ้าแบบต่าง ๆ เช่น ยก ชิด จก มัดหมี่ เป็นเครื่องแต่งกาย เครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน และใช้ในประเพณี พิธีกรรม เทศกาลงานบุญ ดังคำกล่าว “ยามว่างจากงานนา ผู้หญิงทอผ้า ผู้ชายจักสาน” ควบคู่กับการสั่งสอนและส่งผ่านจาก “แม่” สู่ “ลูกสาว” เพื่อสืบสานวิถีการทอผ้า ดังคำกล่าว “ตำหูกบ่เป็นแจ ตำแพรบ่เป็นผากะตำต้อน เลี้ยงหม้อนบ่ฮู้โตลกโตนอน อย่าฟ้าวอนผัว” (ทอผ้าไม่เป็นมุม ไม่เป็นผืน เลี้ยงไหมไม่รู้จักตัวที่ตีนตัวที่หลับ ยังไม่สมควรมีสามี)

ไหมเมืองแม่: ผ้าทอมหาสารคาม เป็นเอกลักษณ์วัฒนธรรมผ้าทอของจังหวัดมหาสารคาม เป็นมรดกที่สั่งสมและสืบทอดมาจากบรรพชน ที่ลูกหลานชาวมหาสารคามร่วมกันสร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์ต่อชาวมหาสารคามทั้งด้านคุณค่าทางวัฒนธรรมและด้านมูลค่าทางเศรษฐกิจ

ดังนั้น “ไหมเมืองแม่: ผ้าทอมหาสารคาม” จึงเป็นการจัดงานเทศกาลสร้างสรรค์ อันเป็นการสร้างโอกาสให้ชาวมหาสารคามได้รู้จัก รัก รักษา และใช้ รวมทั้งสืบต่อภูมิปัญญาผ้าทออันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันทรงคุณค่าจากรุ่นสู่รุ่น

2. รายละเอียดกิจกรรม

2.1 **ระยะต้นน้ำ** (เช่น กระบวนการ หรือวิธีการในการทำงาน ตั้งแต่การค้นหาโจทย์หรือความต้องการของชุมชน การบริหารจัดการในทีมงาน การเตรียมชุมชน การศึกษาบริบทชุมชน การอบรม การเก็บข้อมูล ฯลฯ)

2.1.1 ศึกษาความต้องการของชุมชน กลุ่มทอผ้ามหาสารคาม เขียนโครงการ และเสนอขออนุมัติโครงการ ไหมเมืองแม่ : ผ้าทอมหาสารคาม ภายใต้โครงการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมแบบมุ่งเป้า ประจำปีงบประมาณ 2565

2.1.2 หลังจากได้รับการอนุมัติโครงการฯ ได้ร่วมประชุมปรึกษาหารือทีมคณะทำงานในการวางแผนกิจกรรมโครงการ ตามวัตถุประสงค์โครงการ วางแผนการดำเนินงาน แจกแจงบริหารงานกิจกรรมต่างๆ ในทีมงาน

2.1.3 ลงพื้นที่ศึกษาบริบทชุมชนกลุ่มทอผ้าในจังหวัดมหาสารคาม เก็บรวบรวมข้อมูลกิจกรรมของกลุ่มทอผ้า ลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ การดำเนินงานของกลุ่ม ความต้องการ ตลอดจนการจัดการศึกษาการบริหารจัดการความต้องการของกลุ่มทอผ้า และการวางแผนการตลาด การผลิตสินค้าผ้าทอตามความต้องการของตลาดสินค้าผ้าทอ

2.2 **ระยะกลางน้ำ** (เช่น ทำกิจกรรมอะไรภายใต้วัตถุประสงค์อะไร มีลักษณะการดำเนินการอย่างไร)

กิจกรรม/รายงาน	ผลการดำเนินงาน ปัญหา/อุปสรรค
1. กิจกรรมประชุมปรึกษาหารือทีมคณะทำงานในการวางแผนกิจกรรมโครงการ	-มีการวางแผนงานตามตารางการดำเนินงานและ กิจกรรมกำหนดทิศทางในการดำเนินงานร่วมกัน -มีการแจกแจงการบริหารงาน ภาระหน้าที่ในการ รับผิดชอบงาน -เนื่องจากสถานการณ์โรคระบาดโควิด 19 ส่งผล ให้กิจกรรมโครงการตามแผนงานที่วางไว้ มีการ

	ปรับเปลี่ยนไปเพื่อให้ตอบสนองต่อมาตรการการป้องกันโรคระบาด
2. กิจกรรมศึกษาชุมชนกลุ่มทอผ้าในจังหวัดมหาสารคาม เก็บรวบรวมข้อมูลผลิตภัณฑ์	<ul style="list-style-type: none"> -มีข้อมูลกลุ่มชุมชนทอผ้าในจังหวัดมหาสารคาม -มีข้อมูลสินค้าและผลิตภัณฑ์ของแต่ละกลุ่ม -ทราบถึงปัญหาและความต้องการ การผลิตและการตลาดของสินค้าผ้าทอ -เนื่องจากสถานการณ์โรคระบาดโควิด 19 ส่งผลให้การเข้าถึงกลุ่มทอผ้าในบางชุมชนบางกลุ่มไม่สามารถเข้าถึงได้ เนื่องจากมาตรการการป้องกันโรคระบาด
3.ร่วมมือกับเครือข่ายภายนอกที่ให้การสนับสนุนส่งเสริมให้ความร่วมมือในการดำเนินการ	<ul style="list-style-type: none"> -ประชุมหารือการจัดกิจกรรมโครงฯ การร่วมกับวัฒนธรรมจังหวัดมหาสารคาม -วางแผนการจัดกิจกรรมร่วมกันกับภาคีเครือข่าย -เนื่องจากสถานการณ์โรคระบาดโควิด 19 ส่งผลให้บางหน่วยงานไม่สามารถเข้าร่วมประชุมปรึกษาหารือได้เนื่องจากมาตรการการป้องกันโรคระบาด และมีมติร่วมกันให้เลื่อนการจัดกิจกรรมออกไปจากแผนที่กำหนดไว้

3. ภาพกิจกรรม

3.1 ภาพประชุมประชุมปรึกษาหารือที่มคณะทำงานในการวางแผนกิจกรรมโครงการ ตามวัตถุประสงค์โครงการ วางแผนการดำเนินงาน แจกแจงบริหารงานกิจกรรมต่างๆ ในทีมงาน ร่วมกับท่านวัฒนธรรมจังหวัดมหาสารคาม นายชูชาติ ราชจันทร์ และผู้แทนจากหน่วยงานพัฒนากรจังหวัดมหาสารคาม

3.2 ภาพกิจกรรมการลงพื้นที่ศึกษาบริบทชุมชนกลุ่มทอผ้าในจังหวัดมหาสารคาม เก็บรวบรวมข้อมูลกิจกรรมของกลุ่มทอผ้า ลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ การดำเนินงานของกลุ่ม ความต้องการ ตลอดจน การศึกษาการบริหารจัดการความต้องการของกลุ่มทอผ้า และการวางแผนการตลาด การผลิตสินค้าผ้าทอตามความต้องการของตลาดสินค้าผ้าทอ

1.กลุ่มทอผ้าบ้านผักหนอก ต.ยางน้อย อ.โกสุมพิสัย

ภาพตัวอย่างบางส่วนของผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่ม

2.กลุ่มทอผ้าบ้านหนองสิมใหม่ ต.ลานสะแก อ.พยัคภูมิพิสัย
ภาพตัวอย่างบางส่วนของผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่ม

3.กลุ่มทอผ้าไหมผ้าฝ้ายบ้านจัวบา ต.จัวบา อ.วาปีปทุม
ภาพตัวอย่างบางส่วนของผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่ม

4.กลุ่มทอผ้าบ้านหนองบัว ต.หนองกุง อ.แกด้า

ภาพตัวอย่างบางส่วนของผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่ม

5.กลุ่มตัดเย็บ บ้านท่าตูม ต.ท่าตูม อ.เมือง

ภาพตัวอย่างบางส่วนของผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่ม

6.กลุ่มโฮงทูกไหมแสนคำ ต.ดงดวน อ.นาจูน

ภาพตัวอย่างบางส่วนของผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่ม

7.กลุ่มทอผ้าบ้านโนนแสง ต.ขามเรียง อ.กันทรวิชัย

ภาพตัวอย่างบางส่วนของผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่ม

4. สรุปรายงานการใช้จ่ายเงิน

ยังไม่ได้ดำเนินการเบิกจ่ายเงินโครงการฯ เนื่องจากยังไม่ได้จัดงานเทศกาลสร้างสรรค์ ไหมเมืองแม่ : ผ้าทอมหาสารคาม เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในจังหวัดมหาสารคามยังไม่สู้ดีนัก ซึ่งในแผนการดำเนินงานกิจกรรมตามแผนจัดในช่วงเดือน มกราคม 2565 ที่ผ่านมา จากการประชุมปรึกษาหารือผู้บริหาร ทีมงานและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เห็นสมควรให้เลื่อนการจัดกิจกรรมออกไปจัดในช่วงเดือน พฤษภาคม 2565 สถานการณ์ดังกล่าวน่าจะคลี่คลายลงแล้ว อีกทั้งในช่วงเวลาดังกล่าวคาดว่าจะมีผู้เข้าร่วมงานจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน นักวิชาการ นักเรียน นิสิตนักศึกษา น่าจะเข้าร่วมกิจกรรมจำนวนไม่น้อย

รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินการ
โครงการ ไหมเมืองแม่ : ผ้าทอมหาสารคาม

โดย

นายนิพล สายศรี และคณะ
งานทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม
สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน

ได้รับทุนสนับสนุน ประเภทโครงการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมแบบมุ่งเป้า
จากงบประมาณเงินรายได้ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม